***Ключевые слова*:** *информационное обеспечение управления системой профессионально-технического образования, педагогическая теория.*

Tsybulko G., Golubeva R. Of the problem of information ensuring of management educational system in the pedagogical theory.

The general problems of information ensuring of management of the vocational educational system are considered in the article. The practice of information ensuring of management of the vocational educational system in the pedagogical theory and practice is analyzed.

***Key words:** pedagogical theory, information ensuring, management, vocational educational system, training of specialists, successful development.*

УДК 070 (477)

Марченко Н.В.

ДЕРЖАВОТВОРЧІ ІДЕЇ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ А. ПОГРІБНОГО

У статті висвітлено та систематизовано погляди А. Погрібного щодо особливостей становлення української державності.

***Ключові слова:** державотворчі проблеми, комплекс меншовартості, мамина мова, національна ідея, родова мова, родова пам'ять.*

Постановка проблеми. У будь-якій розвинутій країні світу поняттю національна ідея приділяють велику увагу. Це пов'язано з тим, що вона слугує зміцненню нації і є основою швидкого державного розвитку. Основними її ознаками є: зрозумілість, об'єднувальність, сприйнятність, внутрішня та зовнішня об'єктивованість, практична реалізованість. Саме національна ідея слугує зміцненню нації та розбудові держави. Зародження української національної ідеї сягає своїм корінням ще язичницьких часів. Неодноразово до її трактування зверталися Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, В. Липинський, які прагнули реалізувати мету «утворення та розбудови Української держави». Сьогодні ж національна ідея для незалежної України є не менш важливою. Адже перед науковцями та громадськими діячами постають такі питання: яким шляхом рухатися далі? Які пріоритети ставити перед собою? Що втрачено і як це повернути?

Аналіз останніх досліджень Аналізові проблеми національної ідеї присвячені праці відомого публіциста, викладача, громадського діяча А. Погрібного, для якого питання українського державотворення стали одним з основних векторів його діяльності. Окремі аспекти державотворчих переконань А. Погрібного стали предметом вивчення для Л. Василик [1], А. Євграфової [2], А. Пономаренко [13], С. Шебеліста [14].

Тому **мета статті** полягає у дослідженні та систематизації поглядів

А. Погрібного щодо особливостей становлення української державності.

Виклад основного матеріалу. Проблемам національного державотворення учений присвятив такі публіцистичні праці, як: «По зачарованому колу століть, або Нові розмови про наболіле» [6], «Поклик дужого чину» [7], «Про національні пріоритети і стратегію націєвбивства» [8], «Раз ми є, то де? (З розмов про наболіле)» [9] та ін., у яких чітко говорить про міцну основу будь-якої держави, алегорично назвавши її цементом. Цемент для нього – це «національна ідея, національна свідомість, об'єднуюча та згуртовуюча все суспільство державна мова, добре поставлена національна освіта» [7, с. 6]. На підтвердження ж своєї думки він наводить історичні приклади розбудови таких держав, як Франція, особливо часу генерала де Голля, Польща, Німеччина або й Прибалтика.

В Україні ж, на думку А. Погрібного, з самого початку неправильно розставлено пріоритети. Після проголошення незалежності розбудові економіки приділяли найбільшу уваги, а на потім залишили формування ідеології, розвиток освіти та мови. Публіцист стверджує, що економічного та духовного занепаду можна було б уникнути, коли б «від самого початку наполегливо, уміло, тактовно спропагована національна ідея» [10, с. 12]. Учений також розвінчує твердження про те, що у нас немає необхідної ідеології державотворення. ЇЇ принципи «вистраждані багатьма поколіннями, кроплені кров'ю тисяч і тисяч борців за волю України» [3, с. 59], і саме їх обов'язково потрібно пропагувати сьогодні.

Для А. Погрібного національна ідея поєднує два феномени: діяльно творчий та корисного стриму. Обоє є дуже важливими, оскільки перший «згуртовує, об'єднує, збирає докупи, зцементовує в одне ціле націю, націлює її на спільність прагнень, мети, дій та максимальну швидкість долання різних перешкод, які з'являються у нації на шляху її розвитку» [7, с. 376], а другий свідчить про «перейнятість індивіда національною ідеєю», яка для публіциста є «зрідні перейнятості вище духовним, божественним началом, за наявності якого він, індивід, просто не може не просвітлювати усі свої дії світлом саме ось цього високого походження» [7, с. 376].

Перейнятості ж українцям державотворчими проблемами якраз і не вистачає. А. Погрібний говорить про те, що «України в Україні ще замало. Замало в наших думках і почуваннях, замало у мірі нашої їй відданості, замало у нашій перейнятості українською національною ідеєю» [10, с. 49]. Тому йде мова також і про те, що як ніколи державі на етапі її розвитку не вистачає безкорисливих, відданих душею і тілом українських патріотів. Публіцист є прихильником того, що кожна окрема людина має велику вагу у побудові України: «з крапель індивідуальних бажань та волі і складається, зрештою, народна сила, складається воля народу, воля України» [10, с. 85]. Проте великою перепоною на цьому шляху є такі риси українців як байдужість, лінивість та небажання брати участь розбудови

власної держави.

Перешкоджає активним діям українців, на думку науковця, і наявний у них комплекс меншовартості у порівнянні з іншими європейськими народами. А. Погрібний радить його позбутися, оскільки потрібно мати на увазі, що «ми ще не вибороли те, що вже давно є в отих інших» [7,с. 51].

Слушні зауваження дає А. Погрібний щодо внутрішніх та зовнішніх державних орієнтирів. Він вважає, що «орієнтуватися нам насамперед треба на самих себе, на власні сили і на власний розум. У зовнішніх же справах – виходячи найперше з того, що є вигідним для наших національних інтересів, за максимального збереження своєї честі й гідності» [12, с.11].

Торкається у своїх працях учений і болючого питання мирного життя різних етносів на території однієї держави, відносини з якими він закликав будувати за схемою «ми – вам, ви – нам, тобто, взаємна відкритість душі та чистота помислів, як і готовність жити та соціально працювати однією сім'єю українських громадян» [7, с. 49-50]. Адже світовий досвід засвідчує, що у збірно-політичному сенсі у Німеччині – всі німці, Угорщині – всі угорці, Америці – всі американці, проте їхня національна культура не зазнає утисків з боку держави. Ми ж, на думку А. Погрібного, «як мовиться, наважені лише дякувати – за сприяння (лише б воно усіма і завжди виявлялося) у здійсненні нами, українцями, згаданої місії, за участь у зведенні Української держави, стосовно чого ніхто з них не мусить мати ніяких заперечень, так само як смішно було, щоб ми, українці, мали їх стосовно зміцнення своїх держав будь-якими іншими народами світу» [7].

Дотичною до проблеми українського державотворення є мовна проблема, вирішення якої залежить від самих українців, їхньої мовної стійкості. Проаналізувавши праці А. Погрібного, можна зробити висновок, що поняття мовна стійкість українців – це безмежна любов до рідної мови, повсякчасне її пропагування та піднесення престижу.

Дотримання її, на думку А. Погрібного, гарантує: «звільнення українців від комплексу меншовартості та їх вирівнювання стосовно міри національної гідності на передові нації сучасного світу; подолання широко розповсюдженої у нашому народі звички підлаштовуватися під мову колишньої метрополії за рахунок ігнорування мови власної, національної» [5, с. 23]. Тобто, йде мова про те, що утвердження української мови сприятиме, по-перше, національному порятунку, а, по-друге, формуванню національної гідності за свою державу.

З цього приводу актуальним, на думку публіциста, є дотримання відомої фрази з поеми Т. Шевченка «Сон» «умію, та не хочу». А. Погрібний називає цей рядок формулою «мовного і загалом нашого національного порятунку» [5, с. 23]. Вона полягає у тому, що кожен громадянин свідомо повинен діяти задля звучання та піднесення престижу української мови, сприяти збереженню її гідності. Анатолій Григорович

підкреслює, що ця формула аж ніяк не свідчить про зневагу та ненависть до іншої мови. Фраза «не хочу» констатує те, що людина бажає говорити власною родовою мовою. Також потрібно зазначити, що велике значення мають і обставини застосування цієї формули. Адже суттєвою є різниця між відсутністю бажання «говорити мовою свого сусіда, живучи в його країні (Т. Шевченко – навряд чи може бути тут до прикладу, адже то він з'ясовував стосунки із «землячком»)» і позицією не поязичуватися «межи своїм людом, на своїй землі» [5, с. 23].

А. Погрібний стверджує те, що тільки тоді, коли формулою «умію, та не хочу» користуватимуться не тільки «індивіди-патріоти», а весь український народ, то «тоді й можна буде сконстатувати: українську мову надійно порятовано, на порядку денному питання її порятунку вже не стоїть» [5, с. 23]. Фальшиве розуміння культури мовного спілкування він яскраво висвітлив у праці «Умію, та не хочу», або Про фальш одного етикету». У книзі автор висвітлює ряд стереотипів та кліше, які є великою перешкодою для «мовного зцілення українців».

Найпоширенішим стереотипом, А. Погрібний вважає, трактування поняття «рідна мова». З ним пов'язані такі вислови як: «людина вільна обирати собі рідну мову», «має право сама визначати, яка її мова рідна»; «рідна мова – та, якою індивідуум говорить; «та, якою думає» та ін. Анатолій Григорович, щоб підкреслити аморальність такого підходу до мови, порівнює цей вільний вибір з вибором одягу, друзів, розваг та місця проживання.

Іншою фразою, яка здавалося б є неспростовною, є вислів «українська мова – мамина мова». Але, як засвідчує гіркий досвід сучасності, багато мам «замість природної для них української мови спілкуються у ліпшім разі суржиковою «речью»». Тому Анатолій Григорович підкреслює, що тим українська ситуація і є своєрідною, що поняття «мамина мова» і «родова мова» не збігаються. Адже «рідна мова – не конче, не завжди та, якою ми найчастіше говоримо. Основа слова рідна (ясно це чуємо) – рід. Тобто рідна мова – то перш за все мова роду кожної людини, мова наших батьків, дідів, прадідів і т. д. – саме нашого роду, що йде у глибини віків. Відтак цілковитим нонсенсом є те, що немало хто, визначаючи, що його рід український, водночас вважає, буцімто його рідна мова вже не українська, а, для прикладу, російська» [10, с. 268].

А. Погрібний виділяє ще одну не менш важливу проблему – незнання українцями свого родоводу. Як потрібно шанувати родову пам'ять А. Погрібний показав на прикладі одного німецького професора, який у своєму будинку мав галерею олійних портретів предків і знав імена кожного, хто там був зображений. Провівши паралелі, можна зробити висновок, що знання своєї родової лінії не змушувало б задумувалися українцям над питанням, яка мова є рідною.

Свідченням про те, що українських громадян ще можна повернути до

їх родової мови є здійснений А. Погрібним поділ зросійщених українців на чотири диференційовані групи. До першої групи він зараховує українців (з наголосом на другому складі), які за його переконанням є агресивними національними відступниками, «повернення яких до українства внаслідок задавненості хвороби вже годі сподіватися. Тобто це, дійсно, втрачені для нації люди, з чим ми мусимо згодитися, змиритися». Другу групу становлять «також українці (і також з наголосом на другому складі). На відміну від перших, до України й навіть до її культури вони лояльні, але в мовному плані – саме українці. «По-культурному» вони говорять вже більш-менш пристойно, і, хоч пробитися до їхньої свідомості досить важко, все ж це не такою мірою безнадійна справа, як у випадку з першою групою. Тобто у плані перспектив національно-мовного одужання склад цієї групи різний: від тих, хто може мати в цьому успіх, до саме безнадійних, хоч і незлостивих. Апелювати, отже, маємо у цій групі насамперед до тих (а таких більшість), хто генетично і ментально ще не втрачений для української нації, хто розуміє неприродність свого мовного «я» та має хоч якусь готовність до мовного відродження».

До третьої групи належать українці (наголос на третьому складі), «які, маючи проблеми зі знанням та володінням українською мовою, все ж у питаннях честі й гідності України та українців є свідомими, патріотичними громадянами». Четверта ж група – це ті «російськомовні українці, що перебувають нині вже в дорозі до рідних витоків, тобто у процесі національного зцілення, яке, одначе, ще не завершене» [7, с. 300-301]. Як бачимо, повернутися до своїх предковічних джерел не зможе і не схоче лише одна група, з іншими ж три – ще можна переконати.

Торкається у своїх працях А. Погрібний і проблеми культури спілкування. Зокрема йде мова про такий феномен як суржик. Публіцист стверджує, що він не тільки репрезентує забрудненість мовлення та неосвіченість співрозмовника, а й є свідченням того, що українська мова бореться за своє існування, хоч і таким невигідним для неї чином.

Висновки. Таким чином, публіцистичні праці А. Погрібного просякнуті філософськими роздумами над особливостями та проблемами творення української держави, серед яких він виділяє такі: низька перейнятість українською національною ідеєю; змінена історична пам’ять; байдужість та лінивість українців; відсутність належної державної підтримки мови та культури. Національна ідея ж у його розумінні увібрала в себе такі поняття як патріотизм, небайдужість, любов та пропагування української мови і культури, які є душею народу. Вирішення зазначених вище проблем, на думку А. Погрібного, можливе лише за двох умов: належної підтримки державою українських національних пріоритетів і небайдужості та активної позиції громадян України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василик Л. Публіцистика А. Погрібного крізь призму провідних концептуальних домінант / Л. Василик // Життя і чин Анатолія Погрібного : наук. розвідки, ст., спогади. – К. : Просвіта, 2011. – С. 154 – 160.

2. Євграфова А. Українська національна ідея як соціальний феномен у сучасній публіцистиці / А. Євграфова // Вісник СумДУ. – 2006. – № 3. – С. 5–9.

3. Погрібний А. Україна навпаки / А. Погрібний. – Детройт : Українські вісті, 1995. – 67 с.

4. Погрібний А. Умію, та не хочу, або Про фальш одного етикету : науково-публіцистичний есей / А. Погрібний. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. – 172 с.

5. Погрібний А. Поговоримо про мовну стійкість українців / А. Погрібний // Педагогічна думка. – 2012. – № 1. – С. 23–26.

6. Погрібний А. По зачарованому колу століть, або Нові розмови про наболіле / А. Погрібний. – К. : Просвіта, 2001. – 324 с.

7. Погрібний А. Поклик дужого чину (З розмов про наболіле) / А. Погрібний. – К. : Просвіта, 2004. – 496 с.

8. Погрібний А. Про національні пріоритети і стратегію націєвбивства / А. Погрібний. – К., 2006. – 75 с.

9. Погрібний А. Раз ми є, то де? (З розмов про наболіле) / А. Погрібний. – К. : Укр. Письменник, 2003. – 293 с.

10. Погрібний А. Розмови про наболіле, або Якби ми вчились так, як треба / А. Погрібний. – К. : Просвіта, 2000. – 320 с.

11. Погрібний А. Світовий мовний досвід та українські реалії /А. Погрібний Інститут відкритої політики. – К., 2003. – 72 с.

12. Погрібний А. Шевченкові імперативи і ми / А. Погрібний. – К., 2012. – 26 с.

13. Пономаренко А. Внесок А.Г. Погрібного до встановлення концепції «Мова як українознавство» / А. Погрібний, А. Пономаренко // Збірник наук. праць НДІУ. – 2008. – Т. 22. – С. 231-237.

14. Шебеліст С. Анатолій Погрібний: людина дужого чину / С. Шебеліст // Рідний край. – 2010. – №1(22). – С. 202-210.

Марченко Н.В. Государственные проблемы в творчестве А. Погрибного.

В статье освещены и систематизированы взгляды А. Погрибного об особенностях становления украинской государственности.

Ключевые слова: *государственные проблемы, мамина речь, национальная идея, комплекс неполноценности, родовой язык, родовая память.*

Marchenko N. State-idea in the works of A. Pogribnyi.

The article describes and systematized A. Pogribnyi on peculiarities of

Ukrainian statehood.

Key words: *national idea, the state problem, inferiority complex, mother's language, the tribal language, tribal memory.*

УДК 378.14

Гейко Ю.

ПЕДАГОГІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розкрито сутність дослідження педагогічної ефективності використання методики формування психологічної готовності майбутніх викладачів іноземних мов до дистанційного навчання, яка заснована на основі методики, запропонованої М. Смульсон і П. Дітюк.

Ключові слова: *дистанційне навчання; компетентність; психологічна готовність; проект.*

Постановка проблеми. Готовність до професійної діяльності, у т.ч. педагогічної, включає професійну компетентність і психологічну готовність [0]. Відомо, що перелік компетентностей, яких повинен набути майбутній фахівець знаходить своє відображення у системі освітніх стандартів. Водночас, складова психологічної готовності не тільки не відображена у жодному нормативному документі, а й часто залишається поза увагою учасників процесу навчання.

Аналіз останніх досліджень. Готовність до діяльності вивчається педагогічною наукою у декількох контекстах: відповідно до навчання, педагогічної діяльності чи до професійної діяльності. Значна частина досліджень науковців присвячена розробці окремих контекстів проблеми формування готовності, зокрема методик і технологій для аудиторій суб'єктів учіння певного типу. Поняття та структура психологічної готовності у складі готовності до професійної діяльності педагога досліджувалися В. Сластьоніним і В. Кашириним [3; 5], психологічна компонента у складі ІТ-готовності розкрита Л. Карташовою [3], процес і методика формування психологічної готовності до дистанційного навчання (ДН) у власній пізнавальній діяльності грунтовно розроблявся М. Смульсон і П. Дітюк тощо. Вивчення літературних джерел і грунтовний змістовно-структурний аналіз поняття «готовність» дозволив нам виокремити декілька взаємодоповнюючих підходів до його визначення і позиціонування відносно поняття «компетентність» – іншої важливої педагогічної категорії [1]. Ми встановили, що для формування готовності майбутніх викладачів іноземних мов до здійснення ДН найбільш